

Bài dự thi “Đại sứ văn hóa đọc Trường Đại học Kinh tế - Luật”

Họ tên: Phan Thu Hà

MSSV: K195022081

Trường: Đại học Kinh tế - Luật

Khoa: Luật kinh tế

Email: hapt195022c@st.uel.edu.vn

SĐT liên hệ: 0962562834

Hình thức dự thi: Bài cảm nhận

“SÓNG MÒN” – KHI SỰ SỐNG CÒN TỆ HƠN CÁI CHẾT

Sống mòn là một tiểu thuyết thuộc dòng văn học hiện thực được sáng tác dưới ngòi bút xuất sắc của nhà văn Nam Cao. Được hoàn thành vào năm 1944, tác phẩm đã cất lên tiếng nói từ nội tâm của người tri thức trong bối cảnh xã hội cũ đầy tù túng, nhiều ngổn ngang. “Sống mòn” không đặt ra những tình huống truyện cao trào, những xung đột đỉnh điểm giữa các nhân vật, cao trào và xung đột mà cuốn tiểu thuyết miêu tả chính là những mâu thuẫn tồn tại ngay trong suy nghĩ của nhân vật chính - Thử - một nhà giáo nghèo có học thức và ôm trong mình những hoài bão, tâm tư riêng. Sau khi lấy được bằng Thành chung, Thử quyết định vào Nam tìm kiếm công việc ổn định. Tuy nhiên, anh đành phải trở về quê và chịu cảnh thất nghiệp sau 3 năm sống vất vả giữa nơi đất khách quê người. Sau đó, người anh họ của Thử là Đích cùng vợ chưa cưới mở một trường tư ở Hà Nội và thuê Thử về dạy học. Ban đầu, Thử rất tâm huyết với công việc và tự hào về bản thân nhưng rồi đồng lương ít ỏi kiếm được từ nghề giáo cùng những sự căm dỗ, hào nhoáng nơi Hà thành đã ném anh vào vòng xoáy của những ý nghĩ đa nghi, hèn nhát, u ám và rồi tự thấy xấu hổ và tiếc nuối cho số phận mình.

Sự trăn trở về thân phận và sự thức tỉnh về ý thức cá nhân

Thời cuộc rối ren, đói khổ bấy giờ khiến Thử cảm thấy thống khổ, ngột ngạt trong cuộc sống của chính mình. Có lúc anh chê trách và chế nhạo những ích kỷ, nhỏ nhen của những con người xung quanh mình. Rằng lắm khi họ hiện lên với bản tính hẹp hòi, hay toan tính để rồi trở nên chua ngoa, đánh đá và thô lỗ. Thử tự hỏi, liệu rằng có đáng khi để thứ tầm thường như cơm áo gạo tiền điều khiển và hạ thấp giá trị của một con người không? Đã có khi anh tự đề cao bản thân và chế nhạo người khác trong suy nghĩ của riêng mình như vậy. Nhưng đi đến tận cùng của vấn đề, Thử nhận ra rằng “*Chừng nào người còn phải*

giật của người từng miếng ăn thì mới có ăn, chừng nào một số người còn phải giẫm lên đầu những người kia để nhô lên, thì loài người còn phải xấu xa, bỉ ổi, tàn nhẫn và ích kỷ. Chết độc ở ngay trong cuộc sống. Người nọ, người kia không đáng cho ta ghét. Đáng ghét, đáng nguyên rủa, ấy là cái lối sống lắm than nó đã bắt buộc người ích kỷ, nó đã tạo ra những con người tàn nhẫn và tham lam...”

Những kiếp người bị vây hãm và buộc chặt với sự nghèo đói, nó bóp méo con người họ, nó khiến họ không dám mơ, không dám làm, không thể thỏa chí phiêu bồng sống cho trọn với những gì họ nên là. Nam Cao đã xé lòng thốt lên cái sự thật oan nghiệt đó: *“Có ai muốn gục mặt xuống làm gì? Đau đốn thay cho những kiếp sống khao khát muốn lên cao nhưng lại bị áo cơm ghì sát đất.”*

Giọng văn của Nam Cao làm tôi thăng thót và vỡ lẽ nhiều điều. Ta không biết nên yêu hay ghét những con người đó, vì ta không sống cuộc đời của họ, không trải qua những gì họ trải qua, vậy nên trước khi chọn yêu hay ghét, ta nên chọn “hiểu” họ. Những con người xưa và cả nay, đứng giữa những lựa chọn, giữa thực tại và mơ ước, giữa thứ nuôi dưỡng tâm hồn và thứ nuôi sống thể xác, ta không biết được khi nào thì ta buộc phải chuyển hướng dầu lòng không cam tâm. Nếu mãi gieo trồng những hạt mầm uất hận, mãi soi mói và chê trách người khác, đến một khoảnh khắc nào đó trong đời, có thể chúng ta sẽ giống nhân vật Thứ, phải khóc cho cái chết của chính tâm hồn mình vì lòng ta đã hóa cần cỗi, vì đã vội phán xét và khinh thường những lựa chọn mà bản thân cho rằng “ít đẹp hơn, ít cao quý hơn”.

Thứ không lấy làm trân trọng cái lối sống co quắp vào mình, y cho rằng đó là “cái lối sống quá ư loài vật, chẳng còn biết một việc gì ngoài cái việc kiếm thức ăn đồ vào dạ dày”. Thế nhưng cuối cùng, Thứ cũng để Hà Nội lùi dần, để đời y lùi dần, để những khát khao sống thay đổi và cống hiến cho công cuộc chung chỉ lấp lửng trước những dẫu ba chấm ngắt quãng.

Kết luận

Gấp lại trang cuối của cuốn sách, tôi vẫn chưa thôi cảm thấy ám ảnh, bức bối bởi những gì phơi bày trong đó. Tôi như bị bóp nghẹn bởi cái vòng luẩn quẩn không lối thoát của những nhân vật trong người. Những con người có học thức, có hoài bão nhưng bị đánh gục bởi cái thực tế khắc nghiệt, để rồi phải tạm gác lại cách sống huy hoàng hơn, đẹp đẽ hơn. Nam Cao đã từng đặt tên tác phẩm là “Chết mòn” trước khi đổi thành “Sống mòn”. Tôi thấy rằng, cái tên “Sống mòn” đúng là đã miêu tả chính xác hoàn cảnh của nhân vật, họ đã sống trong tăm tối của cái nghèo khổ, để rồi cam chịu như con trâu chỉ biết cày bừa mà chẳng bao giờ dám dứt đứt sợi dây thừng, một lối sống bế tắc, chỉ như tồn tại qua ngày, chứ không thực sự là sống. Tác phẩm này đã ra đời từ thế kỷ trước nhưng những bài học và giá trị mà nó đem lại vẫn như vẹn nguyên cho đến ngày hôm nay. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế, những giá trị hiện đại nảy sinh và du nhập vào xã hội Việt Nam,

bên cạnh đó, những giá trị cũ, truyền thống dần biến mất hoặc mai một, con người ở thời đại này cũng cảm thấy bơ vơ, lạc lõng, trăn trở về thân phận và khát khao tìm kiếm mục đích sống cao đẹp, sống đúng với hoài bão, đam mê của mình. Để sống đúng, sống đẹp, để không phải “chết ngay trong lúc sống”, ta cần đủ đam mê, cần nhiều thực lực và hơn hết là cần nhiều dũng khí.